

הנדון: עמדתנו בנוגע למסקנות ועדת דורנר לקידום השילוב בחינוך

לקראת הדיון בוועדת החינוך שיתקיים ביום שלישי הקרוב (1.12.09) בנושא השילוב אנו, מספר ארגונים ופעילים אשר עוסקים זה שנים רבות בקידום נושא השילוב של תלמידים עם צרכים מיוחדים במערכת החינוך הרגילה, מבקשים להציג את עמדתנו בנוגע לדו"ח דורנר ויישום המלצותיו.

בעקבות מספר עתירות שהוגשו לבג"ץ בנוגע לתקצוב בלתי שוויוני של תלמידי שילוב, וכתוצאה מכך - הפלייתם של תלמידים עם מוגבלות המשולבים במערכת החינוך הרגילה, לעומת אלו במערכת החינוך המיוחד, החליטה שרת החינוך דאז, הגב' תמיר, על הקמת ועדה ציבורית בראשות השופטת דורנר. הוועדה נתבקשה לבחון את מדיניות משרד החינוך בתחומי החינוך המיוחד והשילוב ואת השלכות המדיניות על שיטת התקצוב. דיוני הוועדה נמשכו שנה וחצי ובינואר 2009 פרסמה הוועדה את מסקנותיה, והציגה אותן בפני השרה דאז. למיטב ידיעתנו טרם נתקבלה החלטה האם לאמץ את מסקנות הדו"ח, תחת זאת ביולי 2009 מונתה ועדה פנימית לבחינת דו"ח דורנר ולגיבוש המלצה עבור המשרד.

סוגיות השילוב בחינוך נמצאת בעת בצמת דרכים משמעותי שאין להחמיצו. אנו תומכים בעיקרי מסקנות ועדת דורנר וקוראים לקדם את אימוץ המסקנות ויישומן באופן נכון, אחראי ובמקומות אחדים אף מפורט יותר מזה שהוצג, ובו בעת בזריזות המרבית. בקצרה, אנו סבורים כי צדקה ועדת דורנר כאשר תבעה את עקרון התקציב הולך אחר תלד, קרי הקביעה כי התקציב וסל השירותים יקבעו עבור כל תלמיד באופן בלתי תלוי במסגרת החינוכית בה ילמד וילכו אחריו ממסגרת למסגרת. כמו כן אנו סבורים כי תקציב זה צריך להיקבע על בסיס התפוקת של התלמיד המסוים, ולא רק על יסוד לקוחו, הכל כפי שקבעה ועדת דורנר. עוד אנו סבורים כי נכון עשתה ועדת דורנר כאשר נתנה משקל מרביע לבחירת החורים וככל הניתן גם לתלמיד, בבחירת סוג מסגרת הלימודים - מסגרת חינוך מיוחד או מסגרת משלבת - בה ילמד התלמיד.

מטבע הדברים, דו"ח דורנר מנסח עקרונות כלליים ואף מציע שלד של הצעת חוק אשר יש להרחיבה לכדי הצעת חוק מפורטת. בין היתר ישנם מספר נושאים אשר מחייבים התייחסות נוספת ומעמיקה בשלב היישום והחקיקה:

1. סל השירותים - הוועדה קבעה כי לכל תלמיד, על פי מאפייניו התפקודיים, ייקבע מפתח תקציבי, אשר מכוחו - ולא מכוח המסגרת אליה שובץ - תקבע זכאות התלמיד לשירותים, סיוע ועזרים. כהמשך להמלצות, אנו סבורים כי על ועדת האפיון לקבוע גם את סל השירותים המפורט לו זכאי התלמיד, בהתאם לצרכיו האישיים. זאת, כהמלצת הוועדה, תוך מתן ביטוי תקציבי ברור לסל על סמך אמות מידה כלליות. אנו סבורים כי יש להקדיש מחשבה רבה לפרקטיקה של גזירת סל השירותים מהמפתח התקציבי, באופן שיבטיח שוויון בין התלמידים השונים של החינוך המיוחד.

2. **החלטה על השיבוץ** – אנו סבורים, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בהצעת החוק שבדו"ח, כי

החלטת הראשונות על השיבוץ צריכה להיות נתונה בידי הורים ובדי הילד ככל שחוא מסוגל לכך. החלטתם של ההורים צריכה להיות מגובה בהמלצות מקצועיות. חריג לכלל זה יכול להיות רק חשש ממשי לסיכון לילד או לסביבתו, כתוצאה מתעופות אלו. גם אז יש לתחום באופן ברור את חריג הסיכון המאפשר למוסד חינוך לסרב לקבל ילד עם צרכים מיוחדים בכדי שהחריג לא יהפוך לדרך עוקפת שילוב.

3. **ועדת האפיון**- ועדת דורנר קבעה כי ועדת אפיון תאפיון את הילד על פי לקותו ותפקודו.

הוועדה, לפי המלצות הדו"ח, תורכב מפסיכולוג חינוכי, איש חינוך מיוחד ונציג של הרשות המקומית. אנו סבורים כי יש לשמור על עצמאות שיקול הדעת המקצועי של ועדת האפיון. לאור ההשלכות התקציביות שיש לחלטות הוועדה על הרשות המקומית, ולאור העקרון של שוויון בין כלל התמידים עם צרכים מיוחדים ללא קשר למקום מגוריהם, לא יהיה זה נכון כי נציג הרשות המקומית יהיה חבר בוועדה. מאידך יש לקבוע כי נציג הורים יהיה חבר בוועדה. בנוסף, יש לקבוע תאריכי יעד לעבודת ועדת האפיון כך שיינתן די זמן לבחירת מסגרת הלימודים ולביצוע ההתאמות וההיערכויות הנדרשות לקליטת התלמיד. מתוך התפיסה כי ההורים הם 'מומחים' לילדיהם, יש לקבוע חובת להזמין את ההורים להופיע בפני ועדת האפיון ואת זכותם להציג את עמדתם בטרם תתקבל החלטה ועדת האפיון בעניין ילדם.

כעשור חלף מאז הוגש בגי' 2599/00 ית"ד נ' **משרד החינוך, בעקבותיו הכיר בית המשפט בחובת המדינה לספק ולממן את השילוב לילדים עם צרכים מיוחדים. כעבור עשור וארבע עתירות שונות לבג"ץ, ועם קביעה חוזרת ונשנית בדבר הזכות לשילוב, יש לעשות את הצעד המשמעותי הנוסף של יישום המלצות ועדת דורנר. אנו תקווה כי כל הנוגעים בדבר, ובראשם שר החינוך והאגף לחינוך ימצאו לנכון לקדם את יישום המלצות דו"ח דורנר זאת על מנת לשים קץ להפליה המבנית הקיימת בין תלמידים במסלול החינוך המיוחד לבין אלו במסלול החינוך המשולב, וכתוצאה ממנה להסללה הבלתי רשמית, אך הקיימת בפועל, של תלמידים למערכת החינוך המיוחד.**

הארגונים והפעילים השותפים לפנייה זו:

אופק לילדינו – ארגון ארצי של הורים לילדים לקויי ראייה ועיוורים
אי. וי. ישראל

בזכות – המרכז לזכויות אדם של אנשים עם מוגבלויות
הקליניקה המשפטית לזכויות אנשים עם מוגבלויות – אוניברסיטת בר אילן
הגבי ענת אלפי – הורה פעיל.

הגבי רוני רוטלר, עו"ד – פעילה בזכויות אנשים וילדים עם מוגבלות